సంక్రాంతికోడె

కె. సభా

మైలవన్నెతో మెరుగులీనే భైరవుని సాక్షాత్ వృషభేశ్వరునిలాగా అలంకరించాడు చెంగయ్య. ఊదారంగు తోలు పట్టెడకు కుట్టిన వెండి మువ్వలు గలగలమని నవ్వుతున్నాయి. కొమ్ములకువేసిన బంగారుపూతలకుప్పెల కొనల్లో వంకాయ గజ్జెలు నృత్యంచేస్తున్నాయి. మెడలో పచ్చార్లు పూలసరాల్లా వ్రేలాడుతుంటే భైరవుడు ప్రయాణమయ్యాడు.

కోలాట చెంగయ్య క్రొత్తగా కుట్టించిన పట్టు కురతాను భైరవునికి తొడిగాడు. భార్య మంగమ్మ ఎఱ్ఱనీళ్ళు కలిపి ఒక బొగ్గుముక్కను, నాలుగు కూటి మెతుకులను అందులోవేసి తమలపాకుపై గడ్డకర్పూరంపెట్టి ముట్టించి భైరవునికి మంగళహారతిచ్చి దృష్టితీసి మెటికలువిరిచింది.

సన్నాయి డోలు నాగస్వరం మేళం ప్రారంభమైంది. నెమలికుచ్చుల పిల్లన గ్రోవు లూదుతూ సుబ్బయ్య భజన ప్రారంభించాడు. పంబల రాజయ్య ప్రణవ నాదంతో కోలాట చెంగయ్యగారి భైరవుడు వీధిలోకి వచ్చి నిలబడ్డాడు. అడుగడుక్కి ఒక్కొక్క కొబ్బరికాయ దిష్టితీసి ఘూరాకాయ కొడుతున్నారు. ఇంటింటి వద్దా మంగళహారతులే. భైరవుని శరీరం నిండుతూ మల్లెపువ్వులే. చేమంతి పూల తోరణాలే.

ఈ ఏడు గ్రామానికంతా అదొక్కటే కోడె పందానికి పోతున్నది. ప్రతి సంక్రాంతికీ నగరిలో బండనీడ్చే పందెం జరుగుతుంది. భైరవునిలాగే చాలా గ్రామాల నుండి నందీశ్వరులు వస్తారు. బలముంటే బండ నీడ్చవచ్చు. ఈడ్చిన కోడెగల రైతుకు వెయ్యి రూపాయలు బహుమానం. ఈవెయ్యి రూపాయ లలాపుంచి వేలకొద్దీ జనంలో అ రైతుకెంత గౌరవం వస్తుందో చెప్పతరంకాదు.

ఊరుపొలిమేరకువచ్చిందీ మేళతాళాలుఆగిపోయినై. "ఈసారి భైరవుడు గెలుస్తాడు" అంటూ ఊళ్ళో పెద్దలు దీవెనలు కురిపించారు. కోలాట చెంగయ్య మీసాలను తడుముకుంటూ చిరునవ్వు విసిరి తనతోపా టొక పాతిక మందిని పిలుచుకొని నగరికి బయలుదేరాడు,

నగరిలో అప్పుడే కలకలంగా వుంది. గాలి గోపురం నుండి నగరి సింహద్వారం వరకూ జనం క్రిక్కిరిసిపోయారు. మేడలూ మిద్దెలూ నిండి పోవడంతో పాటు చెట్లకొమ్మల నిండా మనుషులే. నగరి సింహద్వారం వద్దనున్న బండను గుడిగోపురం ముందున్న ధ్వజస్తంభం వరకూ లాగాలి. దాదాపు నలభై కోడెలు వచ్చివున్నాయి. అన్నీ కండలు బలిసి గుండుదేలినై. వాటి గుండెల బలాన్ని చూపటానికి రుసరుసలాడుతూ ఖణేల్ ఖణేల్ మంటూ రంకెలు వేస్తున్నాయి.

రాహు కాలం గడచిన ఐదునిముషాలకల్లా పందెం ప్రారంభమైంది. నగరినుండి దొరవారువచ్చి సింహద్వారం వద్ద వేదికమీద కూచున్నారు. దివానుగారు బొజ్జనీడ్చుకుంటూవచ్చి ఆ ప్రక్కనే కూలబడ్డారు. ముందుకట్టిన ఏడెనిమిది కోడెలు అసలుబండనే కదిలించలేకపోయినై. ఆ వెనుక రెండు మూడు మాత్రం అంగుళం పాటు కదిలించాయి. ఒక కోడె నిలువునా నెత్తురు కక్కి పడిపోయింది.

ఒక్కకోడె గూడా బండను ఒక్క అడుగైనా కదిలించక పోవటంచూచి ఎవరో మంత్రవాది బండకు కట్టు కట్టాడని జనంలో గుసగుసలు గూడా బయలు దేరినై. ఈ స్థితిలో భైరవుడు ఖణేలుమని రంకెవేసి బండ ముందు నిల్చున్నాడు. జనమంతా కోడెవైపునకు చూపులను ప్రసరించారు.

కోలాట చెంగయ్య గొలుసులు బిగించి గోపురం లాంటి మూపురాన్ని దువ్వి గంగడోలును కదిలించి ముందడుగు వేశాడు.

ఒక్క ఊపుతో భైరవుడు ముందుకు దూకాడు. బండ బరబరామంటూ నేలమీద ప్రాకింది. నాలుగడుగులు కదిలింది. మళ్ళీ చెంగయ్య భైరవుని వీపుమీద మెత్తగా చేయిపెట్టి ఒత్తి నవ్వుతూ చక్కిలిగింత పెట్టాడు. ఈ మారు ఉల్లాసంతో భైరవుడు ఒక్కటే ఊపులో ఏడు గజాలు ముందుకువెళ్ళాడు. జనంలో కోలాహలం హెచ్చి చప్పట్లురెచ్చి పూలగుత్తులు వచ్చి పడ్డాయి.

సంక్రాంతి కోడె

కోలాట చెంగయ్య ఆనందాన్ని పట్టలేక మీసాలుమెలి వేస్తూ భైరవుణ్ణి పలకరించి హుషారుగా మెడ పట్టెడను పట్టి ముందుకు లాగి విడిచాడు. ఈ దెబ్బతో ముందుకు వెళ్ళినకోడె రెండడుగుల్లోనే పట్టుదప్పి బోరగిలా పడ్డది. కాలు నొప్పి పట్టుకొన్నది, లేచి నిలబడలేక పోయింది. కోలాట చెంగయ్య తల క్రిందికి వంగిపోయింది. పాళే గారి మనుషులు వచ్చి గొలుసులు విప్పారు, భైరవుడు కుంటుకుంటూ దెబ్బతిన్న యోధునిలాగా తలవాల్చుకొని ముందు నడిచి పోతుంటే ప్రజలు వెక్కిరిస్తూ చప్పట్లు కొట్టారు. ఎవరో "కోస కోస" అంటూ కేకలు వేస్తే ఉండబట్టలేక కోలాట చెంగయ్య తలపైకెత్తి ఒక్కసారి జనంవైపు చూచి మీసాలకొసలపై వ్రేళ్ళను పోనిచ్చాడు. కుర్రకారు మరీ రెచ్చిపోయి గోల చేస్తుంటే చెంగయ్య ఒక్కక్షణం ఆగలేక అవమానభారంతో ఆగుంపునుండి బయటపడ్డాడు.

ఎన్నికలలో నిలిచి ఓడిపోయిన అభ్యర్థి ముఖంలాగా చెంగయ్య ముఖం మాడి పోయింది. భైరవుని వంక చూశాడు. పాపం! కళ్ళల్లో నీళ్ళు గిర్రుమని తిరుగుతున్నై చెంగయ్య కోపం చల్లారి పోయింది దురదృష్టం చేత. కాలు పట్టుదప్పకుంటే ఈలాంటి బండలు వందైనా భైరవుని కొక్కలెక్కలోనివి కావని అతనికి తెలుసు.

తన్ను ఓదార్చడానికి వచ్చిన పరివారంతో ఎక్కువ మాట్లాడకుండా భైరవుని మెల్లగా నడిపించుకొని రాత్రి పదిగంటలకల్లా యిల్లుచేరాడు. భైరవుడు ఓడిపోయాడని ఊరంతా తెలిసి పోయింది. ఐనా కాలునొప్పి పట్టుకుంటే కథ వేరుగా వుండేదనిచెప్పుకొని ఒకరినొకరు ఊరడించుకొన్నారు.

ఆరోజునుండే కోలాటచెంగయ్యకు పౌరుషంగుండెల్లో గూడుకట్టుకొన్నది. ఆకుపసరుపట్టువేసి ఉడుకునీళ్లుకాపడం యిచ్చి కాలునొప్పిని మాన్పాడు భైరవుడికి.

రోజూ భైరవుని ఆహారంలో ప్రత్యేకశ్రద్ధ తీసుకొన్నాడు. పత్తిగింజల పిండి,—వేరుశనగపిండి,-సంగటి, చెరుకుమోసులు ఎన్నిద్రవలు-కోడిగ్రుడ్లానులు లెక్కలేనంత తెచ్చిపడేశాడు. అరటి పండ్లు రాగిపిండి కలిపి దగ్గరుండి తినిపించేవాడు.

భైరవుడింతగా తిని బలిసినాఒక్కరి జోలికీ పోయే వాడుకాడు. అందుచేత పల్లెలో దోగాడే పసిపాపకూడా భైరవునికి తమకుదొరికిన దినుబండారాలిచ్చేది. భైరవు డందరికీ బంధువై పోయాడు. ప్రతి పడుచూ ఆదరంగా సద్ది సంగటి తినిపిస్తే గంగడోలు కదిలించు కుంటూ వస్తాదులాగా అందుకొనేవాడు. భైరవుడు వీధిలో నడిచి పోతుంటే చూచేవాడల్లా ఈసారిమనదేగెలుపు అనేవాడు.

అనుకుంటుండగానే ఏడాదిగడిచిపోయింది. సంక్రాంతి పందానికి అందరూ సరదా పడుతూ భైరవుణ్ణిముందు కంటే ఎక్కువగా శృంగారించారు. కాళ్లకు పట్టు దప్ప కుండాపనితనంవానిచేత గిట్టలకు నాడాలుకొట్టించారు. బిర్ర బిగిసినకండబలంతో భైరవుడుసింహంలా గర్జించి తోకను పైకెత్తికొండనైనాకుమ్మి వేస్తానని నిలబడ్డాడు. గ్రామ మంతా ఆఉత్సాహాన్ని చూచి ఉద్రూతలూగి పోయింది. కాని ఒక్కచెంగయ్య మాత్రం లేవలేని స్థితిలో గడప వద్ద తలుపుకానుకొని నిలబడి నాలుగు ఆనందాశ్రువులు రాల్చాడు. అతనికి వీపులో జల్లెడకురుపు లేచి యమ యాతన పడుతున్నాడు. మంగమ్మ దృష్టితీసి భైరవుని నొసటన కుంకుమ పెట్టింది, ప్రక్కనున్న గౌరమ్మ దిష్టి తగులు తుందని సన్ననినల్ల చుక్కనుగూడా పెట్టింది. ఈమారు నగరికి సద్దిమూటలతో బళ్ళు కట్టుకొని వంద మందిబయలు దేరారు. భైరవుడు మహాసేనానిలాగారీవిగా ముందు వెడుతుంటే మేళ తాళాలు భాజా భజంత్రీలు కోలాటలు పిల్లనగ్రోవులు వెనక సాగినవి.

మంగమ్మ ఏడుకొండలవానికి మీదెత్తిసాంబ్రాణిపొగ వేసి ఉట్టికి కట్టింది. కోలాట చెంగయ్య ఆదిక్కును చూస్తూ మీసాలను మెలివేసి "ఈసారి నవ్వనీ నా...." అనుంకుటూ లోపలికి వెళ్లిమంచంమీద పడుకున్నాడు.

అతనికి నగరికిపోలేక పోయాననే బాధ కురుపుబాధ కంటే ఎక్కువై పోయింది. "నాకోడెగెలిచినపుడు, నేను మీసాలు మెలవేసినపుడు ఆనాడు నవ్వినవారంతా, చూడాలి నగరి దొర. సింహాసనం నుండీ దిగివచ్చి నామెడలో పూలహారం వేసి వెయ్యిరూపాయల పట్టుసంచి నివ్వాలి" ఇదీ అతనిస్వప్నం. ఆరైతు బిడ్డ కోరిక. అందుకే భైరవుని పెంచాడు. తయారుచేశాడు. కానీ ఆమహోత్సవాన్ని—ఆసంరంభాన్ని - అభిమబల ప్రదర్శనాన్ని చూచే అదృష్టం లేక పోయింది.

ఐనా నాభైరవుడు గెలుస్తాడనే మనో నిశ్చయంతో ఆరాత్రి పడుకున్నాడు. స్వప్నంలో భైరవుడు విజృంభించి నట్టు, అతని వెనుక ఈశ్వరుడే నిల్చున్నట్టు కలగన్నాడు.

సంక్రాంతి కోడె

నగరిలో ఈ ఏడు క్రొత్త ఏర్పాట్లు చేశారు. జనాలు ప్రక్కల్లో నిలబడటానికి వెదుళ్ళతో అడ్డు పెండెలు కట్టారు. కోడెలు ఆగడానికి కొట్టాలు వేయించారు. కోడెల తాలూకు మనుష్యుల విడిదికి ప్రత్యేకమైన వసతులు ఏర్పాటుచేశారు. గెలిచిన కోడెకగలరైతుకు వెయ్యి రూపాయలు బహుమతి యివ్వడమేగాక ఆ గ్రామానికొక ఆబోతును గూడా బహూకరిస్తానని జమీందారు ప్రకటించాడు.

గత సంవత్సరం లాగానే ఈసారి గూడా ముందు దాదాపు ఇరవైకోడెలు బండను కదిలించలేకపోయినై. ఒక్కటి రెండంగుళాలు కదిలించాయి. కొన్నిటికి బాగాలేత ఈతకల్లు పోశారు. అవి కైపెక్కి కళ్ళుదిరిగి క్రిందపడి విలవిలమంటూ తన్నుకొన్నాయి.

భైరవుడు వచ్చి నిలబడ్డాడు. "కోలాట చెంగయ్య కోడె కోలాట చెంగయ్య కోడె" ఈ వార్త జనంలో ప్రాకి పోయింది. చెంగయ్య కొడుకు గంగరాజు గొలుసులు బిగించాడు. గోపురంమీది నగారా ధనాధనామంటూ మ్రోగింది. కొమ్ములూ తుతార్లు చెవులను చిల్లులు పొడిచాయి. ఆధ్వనులను దూసుకొంటూ భైరవుడేసిన రంకె ప్రజలను గగ్గోలు పెట్టింది. నాలుగు నిమిషాల్లో ఇరవై గజాలు సాగిన బండ పటపటమంటూ గొలుసులు తెగిపోవటంతో నిలచిపోయింది. భైరవుడు మహోగ్రుడై కైలాసాన్ని పెకలించటానికి నిలబడ్డ నందీశ్వరునిలాగా కాలుదువ్వుతూ ఘనాఘన నినదంతో గర్జించాడు. ప్రజల్లో ఒక్కటే చప్పట్లు. వెంటనే చాటింపు విన్పించింది. పందెం పూర్తిగాలేదని దేవునిరథానికి కట్టే గొలుసులు తెచ్చి బిగించారు బండకు. భైరవుడు మళ్ళీ బుసలు గొడుతూ రుసరుసమంటూ వచ్చి నిల్చున్నాడు. గంగరాజు గొలుసులు బిగించాడు. ఒక్కటే ఊపు నేలమీద నుండి లేచిన దుమ్ము గగనాన్ని కప్పింది. ధ్వజస్తంభాని కవతల నిల్చిన భైరవుడు అంతతో ఆగక కోపంతో ఆస్తంభాన్ని మూడు చుట్లుచుట్టాడు.

గంగరాజు పరుగెత్తివెళ్ళి ముందు నిలిచాడు. మూపురాన్ని దువ్వుతూ శాంతివచనాలు పలికాడు. పాళెగాడు దిగివచ్చి గంగరాజు మెడలో పూలహారం వేశాడు. వెయ్యిరూపాయల పట్టుసంచి బహూకరించాడు. భైరవుడు ఆనందాన్ని పట్టలేక బిగ్గఱగా రంకె వేశాడు. మేళ తాళాలతో నగరి వీధిలో ఊరేగాడు భైరవుడు. భైరవుని ప్రక్కన కురుకురు మీసలను పురివేసుకుంటూ గంగరాజు కాలకంరునిలా నడిచాడు.

ఉత్సవం అయిపోయింది. భైరవునికి తోడుగా పాళెగాడు గ్రామస్తులకు బహూకరించిన ఆబోతును తోలుకొని యింటికి వచ్చాడు గంగరాజు.

చెంగయ్య స్థితివచ్చే పొయ్యే ప్రాణం లావున్నది. అతనికి నోటమాట పడిపోయింది. భైరవుడేమయ్యాడో నన్న బెంగ ఒకటి పీడిస్తూనే వుంది. గంగరాజు లోపలికి వెళ్ళాడు. భైరవుడు నాలుగు నిముషాలు బైటనే నిలుచున్నాడు. మంగమ్మ గంగడోలు కదిలించి కన్నీరుపెడుతుంటే అనుమానంవచ్చి నట్టుందివెంటనే చొరవచేసుకొని యింటిలోనికి చొరబడింది. కోడె లోపలికిపోతుంటే ఎవరూ అటకాయించలేక పోయారు. నట్టింట మంచం మీద పడుకున్న చెంగయ్య కళ్ళు తెరచి చూశాడు. భైరవుడు గంగడోలు నందిచ్చాడు. "గెలిచావా భైరవా!" అస్పష్టంగావిన్పించిన ఆమాటలకు భైరవునికర్థంతెలుసు. అవునన్నట్లు తలనూపాడు. గంగరాజు పట్టుసంచినిపైకెత్తి పట్టాడు. చెంగయ్య సంతృప్తితో కన్నుమూశాడు.